

1^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΛΙΜΟΥ
ΤΑΞΗ Γ
ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΤΟ
ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΙΚ.

1^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

ΘΕΜΑ Α1

1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή όχι, γράφοντας στην κόλλα σας τη λέξη «**Σωστό**» ή «**Λάθος**» δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α)** Η ελληνική βιομηχανία κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα υπέφερε από την έλλειψη κεφαλαίων.
- β)** Ο Θ. Δηλιγιάννης επιδίωκε τον εκσυγχρονισμό με κάθε κόστος.
- γ)** Ο εξορθολογισμός της διοίκησης, κυρίως με τον καθορισμό των προσόντων των δημοσίων υπαλλήλων, ήταν προγραμματικός στόχος του τρικουπικού κόμματος.
- δ)** Η Μικρασιατική εκστρατεία άρχισε στις 15 Μαΐου 1920.
- ε)** Η ελληνοτουρκική σύμβαση της Λοζάνης που ρύθμιζε την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας υπογράφηκε το 1930 από τον Ελευθ. Βενιζέλο και τον Κεμάλ.

Μονάδες 10

2. Ποια επίπτωση είχε για την ελληνική οικονομία η ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1920;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

1. Ποια ήταν η στάση του Πρίγκιπα Γεωργίου και του βασιλικού περιβάλλοντος στην Αθήνα απέναντι στην επανάσταση του Θερίσου (1905) ;

Μονάδες 15

2. Τι προέβλεπε το πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της χώρας όπως παρουσιάστηκε από το τρικουπικό κόμμα, ήδη, από το 1875 και ποιες προσπάθειες έγιναν για την υλοποίησή του;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Λαμβάνοντας υπόψη σας το παρακάτω κείμενο και συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε :

α) στις πιστωτικές πρακτικές που ίσχυαν στην Ελλάδα κατά το 19^ο αιώνα.

(μονάδες 13)

β) στην ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας και στην τελική διαμόρφωση του τραπεζικού συστήματος.

(μονάδες 12)

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε οριστικά το 1841. Ρητός στόχος της ήταν η διοχέτευση στην αγορά χαμηλότοκων δανείων για το εμπόριο και την αγροτική παραγωγή. Για τούτο η Τράπεζα προμηθεύθηκε με το προνόμιο έκδοσης τραπεζογραμμάτων. Οι ιδρυτές, πολιτικοί και κεφαλαιούχοι, υπολόγιζαν ότι παρέχοντας το προνόμιο έκδοσης θα διεύρυναν την ποσότητα του χρήματος που κυκλοφορούσε στην αγορά, ώστε η παροχή χαμηλότοκων δανείων να είναι εφικτή.

[...] Είναι λοιπόν, εμφανές ότι το ελληνικό κράτος, σε συμμαχία με ορισμένους κεφαλαιούχους της Διασποράς και ξένους, επιδίωξε να ανατρέψει την παραδοσιακή αγορά χρήματος καθιερώνοντας οικονομικούς θεσμούς, δημόσιους κανόνες και χαμηλά επιτόκια δανεισμού για όλους. [...] Ωστόσο, το θεσμικό οπλοστάσιο δεν αρκούσε για την επέκταση του «υγιούς δανεισμού» στους μικρούς εμπόρους και τους αγρότες. Ο λόγος ήταν ότι, στη συντριπτική τους πλειονότητα, οι καλλιεργητές και οι μικρέμποροι, αν και διέθεταν ακίνητη περιουσία, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει υποθήκη για την Τράπεζα, δεν διέθεταν τίτλους εξαιτίας του οθωμανικού συστήματος γαιοκτησίας. [...] Παρά τις υψηλές έμμεσες εγγυήσεις που παρείχαν το κράτος και οι πρώτοι μέτοχοι στη νεότευκτη Τράπεζα, οι μόνοι δυνατοί αγοραστές μετοχών και πιθανοί καταθέτες αξιόλογων ποσών σε μεταλλικά νομίσματα, δηλαδή οι Έλληνες έμποροι κεφαλαιούχοι απείχαν σιωπηλά. Ο λόγος της αποχής τους ήταν προφανής. Η σχετική απελευθέρωση της αγοράς χρήματος που επιδίωκε το κράτος, θα τους οδηγούσε στην απώλεια του ελέγχου αυτής της αγοράς.

Π. Πιζάνιας, «Ο αγροτικός κόσμος» Στο: *Ιστορία του νέου ελληνισμού, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, Τόμος 4ος, σελ. 97-99.*

ΘΕΜΑ Β2

Λαμβάνοντας υπόψη σας το παρακάτω κείμενο και συνδυάζοντας τις γνώσεις σας από την αφήγηση του βιβλίου σας να απαντήσετε στα ακόλουθα :

α. Με ποιους τρόπους αντιμετωπίστηκαν οι πρώτες στοιχειώδεις ανάγκες των προσφύγων αμέσως μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή;

Μονάδες 12

β. Πώς αντιμετωπίστηκε ειδικότερα το πρόβλημα της προσωρινής στέγασης των προσφύγων;

Μονάδες 13

Κείμενο

«Κατά τις πρώτες ώρες της μικρασιατικής τραγωδίας, η πρώτη δραστηριοποίηση από πλευράς ελληνικών αρχών ήταν η συλλογή τροφίμων και χρημάτων για να περιθάλψουν τα ράκη* που αποβιβάζονταν από το «Καρνάκ» και τη «Φρυγία», τα δυο πρώτα ξένα ατμόπλοια που κατέπλευσαν στον Πειραιά. Όπως ήταν φυσικό, εξίσου πρωταρχική ενέργεια υποδοχής ήταν η παραχώρηση, όπου υπήρχαν, των υποστέγων του Πειραιά, των προτεσταντικών εκκλησιών της πόλης και κάποιων αιθουσών του Τζάννειου Νοσοκομείου. Και πάρα πολύ σύντομα, στις εφημερίδες της 2ας Σεπτεμβρίου, [...] διαβάζουμε στα ψιλά γράμματα ότι στο Υπουργείο Δικαιοσύνης «μελετάται η τροποποίηση του ενοικιοστασίου», στο σημείο που αφορά στην υπενοικίαση των δωματίων. Ακόμη, στο Ελεύθερον Βήμα παρουσιάζεται από τις πρώτες κιόλας μέρες «προσφορά δωματίου εντός κατοικίας», αλλά υπό τον εξής όρο: το δωμάτιο προσφέρεται «για ενοικίαση από οικότροφο προσφυγοπούλα». Τα δείγματα αυτά είναι οι προάγγελοι, κατά κάποιον τρόπο, των επικείμενων επιτάξεων, έστω και αν για την ώρα μάλλον δε φαίνεται να υπάρχει σαφής αντίληψη στο κράτος και στην κοινή γνώμη περί της εκτάσεως των γεγονότων. Στο μεταξύ οι καταλήψεις επεκτείνονται σε κάθε κενό, δημόσιο χώρο».

* ράκη: εξαθλιωμένοι πρόσφυγες

Βίκα Δ. Γκιζελή, «Επίταξις ακινήτων κατοικουμένων ή οπωσδήποτε χρησιμοποιουμένων» [στον τόμο:] *Ο ξεριζωμός και η άλλη πατρίδα. Επιστημονικό συμπόσιο*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1997, σσ. 71.

2^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

ΘΕΜΑ Α1

1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή όχι, γράφοντας στην κόλλα σας τη λέξη «**Σωστό**» ή «**Λάθος**» δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α) Με το σύνταγμα του 1844 κατοχυρωνόταν, με ελάχιστους περιορισμούς, το δικαίωμα της καθολικής ψηφοφορίας για άνδρες και γυναίκες.
- β) Η αρχή της δεδηλωμένης θεσμοθετήθηκε το 1881.
- γ) Ο εξορθολογισμός της διοίκησης, κυρίως με τον καθορισμό των προσόντων των δημοσίων υπαλλήλων, ήταν προγραμματικός στόχος του τρικουπικού κόμματος.
- δ) Η Μικρασιατική εκστρατεία άρχισε στις 15 Μαΐου 1920.
- ε) Η αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων ήταν δυσκολότερη από την αστική και απαιτούσε μεγαλύτερες δαπάνες.

Μονάδες 10

1. Να δώσετε με συντομία το περιεχόμενο των όρων: «Φεντερασιόν», «Πεδινόι», «Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής» (άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

1. Ποια ήταν τα πλεονεκτήματα που επέτρεπαν στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου (1919-1939) να ακολουθήσει θετική οικονομική πορεία ;

Μονάδες 15

2. Ποιες ήταν οι αντιδράσεις του πρίγκιπα Γεώργιου στην έκρηξη και ταχύτατη επέκταση της επανάστασης του Θερίσου;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

1^η εκδοχή

Λαμβάνοντας υπόψη σας το παρακάτω κείμενο με τις προγραμματικές δηλώσεις του Χαρίλαου Τρικούπη στη Βουλή το 1882, το ακόλουθο απόσπασμα από το έργο του ιστορικού R. Clogg και συνδυάζοντας, παράλληλα, τις ιστορικές σας γνώσεις να παρουσιάσετε τους στόχους και το πρόγραμμα του τρικουπικού κόμματος καθώς επίσης τις προσπάθειες που έγιναν για να υλοποιηθεί.

Μονάδες 25

Προγραμματικές δηλώσεις του Χ. Τρικούπη στη Βουλή, Μάρτιος 1882:

«Το πρόγραμμα ημών ζητεί την ανόρθωσιν του τόπου. Η κοινωνία ζητεί φραγμούς κατά των υπερβασιών της κυβερνήσεως, κατά των υπερβασιών παντός ισχύοντος, κατά των υπερβασιών της Βουλής. Δίδοντες ώθησιν ... εις πάντα τα αφορώντα εις την υλικήν πρόοδον, ήτις αποτελεί τα νεύρα της εθνικής ενεργείας, οφείλομεν ιδίως να δώσωμεν πάσαν ημών την προσοχήν εις την οικονομικήν κατάστασιν».

R. Clogg, Συνοπτική Ιστορία της Ελλάδας 1770-1990, εκδ. Ιστορητής, Αθήνα 1995, σσ. 71-72

Στην ουσία, ο Τρικούπης εκπροσωπούσε τον εξευρωπαϊσμό της πολιτικής ζωής, ενώ ο Δηλιγιάννης την παραδοσιακή λειτουργία της. Ο Τρικούπης πίστευε ότι το κράτος χρειαζόταν πολιτική και οικονομική ανόρθωση, πριν γίνει λόγος για εμπλοκή σε αλυτρωτικές περιπέτειες. Γι' αυτό και επεδίωξε να καταστήσει τη χώρα διεθνώς αξιόπιστη, να ενθαρρύνει την έναρξη της εκβιομηχάνισης, να βελτιώσει τις επικοινωνίες με την κατασκευή σιδηροδρόμων και την διάνοιξη του Ισθμού της Κορίνθου, και να εκσυγχρονίσει το στρατό και το ναυτικό. Ωστόσο, ένα τέτοιο πρόγραμμα ήταν δαπανηρό και συνεπαγόταν αυξημένη φορολογία. Αυτό πρόσφερε εύκολο στόχο στο δημοφιλή και δημαγωγό Δηλιγιάννη, ο οποίος δεν είχε πρόβλημα να δηλώνει ότι ήταν αντίθετος προς οτιδήποτε υποστήριζε ο Τρικούπης.

2^η εκδοχή

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφέρετε τα προγράμματα και τις αντιλήψεις του Χαρίλαου Τρικούπη και του Θεόδωρου Δηλιγιάννη για την οργάνωση και τη λειτουργία του κράτους.

Μονάδες 25

Κείμενα

α. *Η αντίθεση ανάμεσα σ' αυτούς τους δύο πολιτικούς δεν μπορούσε να γίνει μεγαλύτερη. Ο Τρικούπης ήταν ένας δυτικόφιλος μεταρρυθμιστής, ανυπόμονος να στερεώσει και να αναπτύξει την Ελλάδα οικονομικά και πολιτικά, πριν εμπλακεί σε ιρρεδεντιστικές[1] περιπέτειες. Ο Δηλιγιάννης όμως, απόγονος μιας εξέχουσας οικογένειας της Πελοποννήσου ήταν ένας αποφασισμένος υποστηρικτής της «Μεγάλης Ιδέας».*

Richard Clogg, «Σύντομη Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας», σελ. 136, εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα 1999.

β. *Το πρόγραμμα του κ. Δηλιγιάννη, ως εξηγγέλθη εις την Βουλήν, δύναται να συνοψισθή εις ολίγας λέξεις. Θα προσπαθήσῃ, ειρωνεύοντο οι αντίπαλοί του, ο*

άνθρωπος να καταστρέψει εν διαστήματι ολίγων μηνών ό,τι ανιδρύθη διά τόσων κόπων εν διαστήματι μιας τριετίας, και να διαγράψει εκ του βίου της Ελλάδος μίαν όλην νομοθετικήν περίοδον, την γονιμωτάτην. [...] Είναι γεγονός ότι ο Δηλιγιάννης, ασχολούμενος με καθαρώς μικροκομματικά ζητήματα, ήτο πάντοτε ικανός να ζημιώσει το γενικώτερον συμφέρον. [...] Ο Θ. Δηλιγιάννης απέβλεπεν εις την πολιτικήν περισυλλογήν. Φαίνεται δε ότι μεταξύ των οικονομιών τας οποίας απεφάσισεν ήτο και ο περιορισμός κονδυλίων εξυπηρετούντων κατ' εξοχήν εθνικούς σκοπούς.

Σπ. Β. Μαρκεζίνη, «Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος», τεύχος 5, σελ. 102, «Πάπυρος Πρες Ε.Π.Ε.», Αθήνα 1966.

[1] ιρρεδεντισμός = αλυτρωτισμός

ΘΕΜΑ Β2

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις και λαμβάνοντας υπόψη σας το παρακάτω ψήφισμα να παρουσιάσετε τις σκοπιμότητες της υπογραφής της Σύμβασης της Λοζάνης για την ανταλλαγή των πληθυσμών (30 Ιανουαρίου 1923) για Ελλάδα και Τουρκία καθώς και την αντίδραση των προσφύγων στην Ελλάδα όταν έγινε γνωστή η υπογραφή της Σύμβασης.

Μονάδες 25

Ψήφισμα που εγκρίθηκε από τους πρόσφυγες της Αθήνας στην Ομόνοια, στο πάνδημο συλλαλητήριο της 21-1-1923 που οργανώθηκε για να εκφραστεί η αντίθεσή τους στην υποχρεωτική ανταλλαγή.

«Οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, της Ανατολικής Θράκης και του Εύξεινου Πόντου ... θεωρούν ότι η Ανταλλαγή των ελληνικών πληθυσμών της Τουρκίας που ανέρχονται σε ένα εκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες απέναντι σε τριακόσιες χιλιάδες μουσουλμάνους της Ελλάδας ... πλήττει καίρια την παγκόσμια συνείδηση και την παγκόσμια ηθική... ότι είναι αντίθετη προς τα ιερότερα δικαιώματα του ανθρώπου, της ελευθερίας και ιδιοκτησίας... ότι το σύστημα της Ανταλλαγής αποτελεί νέα και κεκαλυμμένη μορφή αναγκαστικού εκπατρισμού και αναγκαστικής απαλλοτρίωσης που κανένα κράτος δεν έχειτο δικαίωμα να θέσει σε εφαρμογή παρά τη θέληση των πληθυσμών. Ότι οι ελληνικοί πληθυσμοί της Μικρασίας, αυτόχθονες από πανάρχαιους χρόνους στη γη που κατοικούσαν και πάνω στην οποία τα δικαιώματά τους είναι αναπαλλοτρίωτα και απαράγραπτα, δεν μετανάστευσαν με τη θέλησή τους αλλά εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους αντιμετωπίζοντας το φάσμα της σφαγής ... Οι αλύτρωτοι Έλληνες συναγμένοι εδώ και σε άλλες πόλεις και νησιά της Ελλάδας αποφασίζουν και ψηφίζουν ομόφωνα να αξιώσουν τη δυνατότητα να παλιννοστήσουν στις πατρίδες τους κάτω από ουσιαστικές συνθήκες εγγύησης που θα καταστήσουν αυτήν την παλιννόστηση πραγματοποιήσιμη ... Σε αντίθετη περίπτωση καταγγέλλουν την αδικία που τους γίνεται, σαν μία προσβολή δίχως προηγούμενο κατά της ανθρωπότητας και του πολιτισμού».